

Zabawy literackie dzieci w wieku przedszkolnym

OPRACOWANIE DLA NAUCZYCIELI I RODZICÓW

Dorota Kozioł- Żurawska

Doradca metodyczny wychowania przedszkolnego

***„Książka to okno na świat,
to promień słońca,
który rozświetla ciemne noce,
to najlepszy doradca we wszystkich
sprawach”***

Stanisław Lem

Znaczenie literatury w życiu dziecka

Głośne czytanie dzieciom już od najmłodszych lat, a nawet miesięcy jest dla dziecka radosnym doświadczeniem, i świetnym sposobem na podtrzymywanie relacji, a także wsparciem w rozwoju języka.

Czytanie książek dla dzieci jest jednym z najskuteczniejszych sposobów budowania „językowych” połączeń nerwowych w jego rosnącym mózgu, oraz zbudowania silnej podstawy dla jego rozwoju poznawczego. Korzyści, jakie dzieci czerpią z czytania im bajek, są znacznie większe, gdy rodzice rozmawiają o nich i zadają pytania na ich temat. Dziecko w wieku 2-3 lat uczy się o kolorach, kształtach, liczbach i literach. Starsze dziecko odkrywa rozszerzający się łańcuch wiedzy.

Dziecięca biblioteczka powinna być dostosowana do wieku oraz zainteresowań dziecka. Płeć dziecka nie ma wpływu na jego zainteresowania, a zadaniem dorosłych jest podążanie za jego potrzebami.

Każda książka jest dla dziecka wejściem w świat nowej przygody, warto więc systematycznie taką biblioteczkę uzupełniać o nowości, zarówno z biblioteki, jak i za pomocą wymiany książek.

Co daje czytanie książek dzieciom?

1. buduje więź pomiędzy rodzicem i dzieckiem,
2. zaspokaja potrzeby emocjonalne,
3. wspiera rozwój psychiczny dziecka i wzmacnia jego poczucie własnej wartości,
4. uczy języka, rozwija słownictwo, daje swobodę w mówieniu,
5. przygotowuje i motywuje do samodzielnego czytania,
6. uczy myślenia,
7. rozwija wyobraźnię,
8. poprawia koncentrację,
9. ćwiczy pamięć,

10. przynosi wiedzę ogólną,
11. ułatwia naukę,
12. uczy odróżniania dobra od zła, rozwija wrażliwość moralną,
13. rozwija poczucie humoru,
14. jest znakomitą rozrywką,
15. zapobiega uzależnieniu od mediów,
16. chroni przed kwestionowanymi wpływami ze strony otoczenia i kultury masowej,
17. pomaga w rozwiązywaniu problemów,
18. jest zdrową ucieczką od nudy,
19. jest profilaktyką działań społecznych,
20. kształtuje nawyk czytania i zdobywania wiedzy

za: Elżbieta Olszewska, wiceprezes Fundacji ABC XXI

Przedszkolne biblioteczka

W podstawie programowej wychowania przedszkolnego, w warunkach i sposobach realizacji, możemy znaleźć zapis dotyczący obowiązku organizacji kącia czytelniczego w sali przedszkolnej. Bezpośredni dostęp do książek, nawet w najmłodszych grupach, ma ogromny wpływ na kształtowanie pozytywnego kontaktu dziecka z literaturą. Kolorowe obrazki, ciekawe ilustracje, bogactwo szczegółów dają dziecku możliwość rozwoju zarówno percepcji wzrokowej, jak i spostrzegawczości, koncentracji uwagi, zainteresowań, mowy.

Książka budzi zaciekawienie, dziecko spontanicznie chce poznawać jej treść dopytuje o ciąg dalszy, losy bohaterów, znaczenie słów. Książka, czytana codziennie jest również motywatorem do samodzielnej nauki czytania.

Podstawa programowa a czytanie książek

W podstawie programowej wychowania przedszkolnego w punkcie IV “Poznawczy obszar rozwoju dziecka” znajdują się zapisy, których realizacja może być wspierana poprzez kontakt dziecka z literaturą.

Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole:

- wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą języka mówionego, posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych, mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie, poprawnie wypowiada ciche i głośne dźwięki mowy, rozróżnia głoski na początku i końcu w wybranych prostych fonetycznie słowach;
- odróżnia elementy świata fikcji od realnej rzeczywistości; byty rzeczywiste od medialnych, byty realistyczne od fikcyjnych;

- rozpoznaje litery, którymi jest zainteresowane na skutek zabawy i spontanicznych odkryć, odczytuje krótkie wyrazy utworzone z poznanych liter w formie napisów drukowanych dotyczące treści znajdujących zastosowanie w codziennej aktywności;
- odpowiada na pytania, opowiada o zdarzeniach z przedszkola, objaśnia kolejność zdarzeń w prostych historyjkach obrazkowych, układa historyjki obrazkowe, recytuje wierszyki, układa i rozwiązuje zagadki;
- wykonuje własne eksperymenty językowe, nadaje znaczenie czynnościom, nazywa je, tworzy żarty językowe i sytuacyjne, uważnie słucha i nadaje znaczenie swym doświadczeniom;
- czyta obrazy, wyodrębnia i nazywa ich elementy, nazywa symbole i znaki znajdujące się w otoczeniu, wyjaśnia ich znaczenie;
- podejmuje samodzielną aktywność poznawczą np. oglądanie książek (...).

W domu i przedszkolu dziecko powinno mieć nieograniczony dostęp do książek. Od najmłodszych lat powinniśmy również uczyć szacunku do nich - odkładania na miejsce, unikania wyrywania stron lub rysowania po nich.

Budzenie zainteresowania słowem odbywa się jednak nie tylko poprzez kontakt z książkami. Mogą być one jednak inicjatorem pewnych działań, których celem jest również wspieranie rozwoju mowy, wyobraźni, zainteresowań czytelniczych, poszerzanie wiadomości o otaczającym świecie.

Zabawy z literaturą

Czytamy, codziennie, przez chwilę dłuższą lub krótszą. Opowiadanie, bajka, wiersz się zakończyły... i co dalej?

Dalej może być równie ciekawie, wystarczy tylko uruchomić wyobraźnię.

Działania podane w poniższej publikacji mogą być przeprowadzone zarówno w warunkach domowych jak i przedszkolnych, dostosowane do potrzeb i możliwości dziecka i dorosłego.

Przeczytaliśmy... i co dalej?

- ★ A może przeczytajmy książkę jeszcze raz?
Ale teraz tylko po kawałku, resztę postarajmy się sobie przypomnieć i opowiedzieć własnymi słowami.
- ★ I żyli długo i szczęśliwie.... A co dalej? Ułóżmy własny ciąg dalszy, zapiszmy go i włóżmy do książki. Będzie do przeczytania następnym razem, gdy znowu sięgniecie po lekturę :)
- ★ Wilk był zły i niedobry...? Zastanów się, dlaczego niektórzy bohaterowie bajek tak nieładnie się zachowują?
Narysuj te postaci w ich lepszej wersji, przecież macocha Śnieżki mogła być miłą i kochającą Królową.
Może ich nikt nie przytulał???

- ★ Przeczytaliście już kolejną bajkę? Podobali się Wam jej bohaterowie? To dzisiaj zostajecie jednym z nich! Trzeba będzie przygotować sobie strój, albo maskę i już np. Królewna Śnieżka może zasiąść do królewskiego stołu na pomidorówkę. Oczywiście z krasnoludkami, reszta członków rodziny też się może dołączyć :)
- ★ Ale mamy dużo książek! Może dzisiaj pobawimy się w księgarnię ? Trzeba przygotować cennik, pieniądze, ladę, pięknie poukładać książki na półce. Pamiętaj, księgarz powinien zachęcić klienta do kupowania książek i opowiedzieć coś na jej temat podczas sprzedaży. Papierowe pieniądze to nuda? Kasztany, kredki, guziki to świetna waluta w naszej księgarni.

- ★ Księgarnia sprzedała wszystkie książki? Pobawmy się teraz w bibliotekę. Trzeba zrobić kartę biblioteczną dla każdego domownika, oraz kartę wypożyczeń dla danej książki. Brak pieczętek? Przecież mamy kolorowe kredki, mazaki, gumki - w naszej bibliotece nie ma ograniczeń. Bibliotekarz doradza, opowiada o książkach, oprowadza po pomieszczeniu, pilnuje porządku na regałach. Zwraca też uwagę na hałas, książki, żeby należycie przekazać treść opowiadań i bajek, potrzebują ciszy i skupienia.

Wydawnictwo

Wszystkie książki przeczytane ? Księgarnia pusta, w bibliotece żadnych nowości?

Trzeba więc wydać własne książki!

Co nam będzie potrzebne?

Autor książki, pisarz, rysownik, oraz kartki, kredki, ołówki, mazaki, długopisy, o co jeszcze ciekawego możemy znaleźć w domu, żeby zrobić ciekawą ilustrację.

Autor książki opowiada historię pisarzowi. Ten zapisuje ją skrzętnie, bez błędów, starając się nie zmieniać treści. Rysownik, po zapoznaniu się z treścią historii, wykonuje ilustracje (sposób dowolny, uzgodniony jednak z autorem).

Ilustracja

Ciekawa książka dla dzieci powinna posiadać równie ciekawe, przyciągające ilustracje, zgodne z treścią przedstawionej historii.

Mogą być rysowane kredkami, farbami, mazakami, najlepiej przez całą rodzinę, po uzgodnieniu, kto zajmuje się danym fragmentem tekstu.

Ilustracje mogą być kolorowe, jednak aby pobudzić dziecięcą wyobraźnię, możemy je narusować tylko za pomocą ołówka. Brak kolorów może na początku wydać się zbyt nudny dziecku, jednak będzie musiało mocniej uruchomić wyobraźnię, a tym samym kreatywność - każdy inaczej może sobie wyobrazić suknię księżniczki, kolory lasu czy rzeki.

Duża ilość kolorów czasem przesłania nam treść opowiadania, słuchający skupia się tylko na kolorowym obrazie, nie na tekście.

Ilustracja do własnej bajki nie musi również być płaska.

Może pobawimy się zmysłami i wykorzystamy ścinki materiałów o zróżnicowanej fakturze? Miękki dotyk pluszu przywodzi na myśl baranka, delikatne ręce, przyjemne chwile. Ostry papier ścierny będzie się kojarzył z czymś nie do końca dobrym, złym bohaterem czy miejscem.

Ilustracja sensoryczna pobudzi zmysł dotyku dziecka poprzez stymulację receptorów, rozwinie pamięć dotykową.

Tutaj fantazja ma nieograniczone pole popisu, ilustracje nie muszą mieć dokładnych kształtów przedstawionych postaci czy przedmiotów - skupimy się głównie na wrażeniu dotykowym.

Jeżeli nasze umiejętności i zasoby domowe na to pozwolą, możemy oczywiście wiernie oddać postaci naszej bajki z wykorzystaniem dostępnych materiałów. Ma być ciekawie, niebanalnie i z korzyścią dla rozwoju dziecka.

Odwrócona twórczość literacka

A może by tak... najpierw narysować ilustrację a dopiero później ułożyć do niej opowiadanie? Albo odszukać interesujące zdjęcia w gazetach lub folderach, wyciąć i zanurzyć się w świat fantazji.

Treść opowiadania powinna być spójna z treścią zdjęć lub ilustracji. Powinna mieć także logiczny ciąg, trzymać się jednego wątku. Jednak, znając dziecięcą fantazję, bajka może się okazać wielowątkowa.

Książka wydana?

Tekst spisany, ilustracje wykonane, oprawa książki zrobiona, czas więc na jej premierę. Nawet tak drobna sytuacja może być ważną chwilą dla wszystkich domowników - oto wspólna praca całej rodziny wzbogaci zasoby naszej biblioteczki.

W ramach promocji książki może warto zrobić wywiad z autorem? Albo z ilustratorem, który opowie nam o trudach swojej pracy? Warto zrobić także kilka zdjęć, aby móc zaprezentować je rodzinie, w końcu nie codziennie zostajemy wydawcami poczytnej literatury.

Taka samodzielnie wydana książka to świetny prezent dla najbliższych - samodzielna praca, wysiłek i trud włożony w tą książkę, świadczą o tym że ktoś, komu chcemy ją ofiarować, jest dla nas bardzo ważny.

Rola dla aktora

Książka przeczytana, a nam nadal bardzo podobają się jej bohaterowie. Pobawmy się więc w aktorów, możemy wcielić się w każdego książkowego bohatera.

- Odtwarzamy fabułę i odgrywamy poszczególne scenki.
- Modyfikujemy usłyszaną historię, zmieniamy i wprowadzamy dodatkowe wątki.
- Zamieniamy role - dobry wilk, zła babcia, itp.
- Mieszamy bajki - zaprośmy siedmiu krasnoludków do Czerwonego Kapturka, ciekawe jak potoczy się ta historia?

Piszemy listy do bohaterów książkowych!

Może chcemy opowiedzieć coś ważnego Królownie Śnieżce ? A może chcemy przekazać trzem świnkom dobre rady, jak uniknąć spotkania z wilkiem?

Napiżmy do nich list!

List może być napisany samodzielnie, z pomocą rodziców lub po prostu rysunkowy. Warto pomyśleć o samodzielnie wykonanej kopercie, własnym projekcie znaczka pocztowego, no i skrzynce na listy, takiej z pudełka po butach. Wysłany list wymaga odpowiedzi, ale tutaj już zostawiam rodzicom pole do popisu.

O jakiej bajce myślę?

Jedna osób opowiada fragment opowiadania, bajki, zarys postaci bohatera, zdarzenie a rolą dziecka jest odgadnięcie o jaką bajkę chodzi. Można zamieniać się rolami, słowa można zamienić w gest (dla starszych dzieci). Zabawa wymaga wsparcia ze strony dorosłych, wspiera rozwój mowy dziecka, aktywizuje pamięć i umiejętność kojarzenia faktów.

A może po prostu, porozmawiajmy?

Czas spędzony z dzieckiem to najlepsze wspieranie rozwoju dziecka. Rozmowa, bliskość, bezpośredni kontakt, wspólne rozmowy na jakikolwiek temat, wspomnianie, planowanie, snucie marzeń...

Wszystko to ma szczególną wartość w wychowaniu i wspieraniu rozwoju dzieci, zarówno w warunkach przedszkolnych jak i domowych. Każdy moment jest dobry na bycie razem i na kontakt z książką.

Zapraszamy książki jak najczęściej do życia dzieci, czytające dzieci to kreatywni, ciekawi świata, poszukujący niebanalnych rozwiązań dorośli w przyszłości.